

CELTHERAPIE IS JE REINSTE CHARLATANNERIE

„GELOOF HET MAAR NIET" stond boven een artikel van Dr. A. J. Dunning in Elseviers Magazine over de celtherapie. Zijn oordeel is duidelijk. Wij halen uit zijn artikel de volgende passage aan:

• „Deze wetenschappelijke hutspot steunt op niets. Iedere theoretische grondslag ontbreekt. Klinisch en experimenteel werk dat bewijzen aanvoert is niet te vinden en zelfs het klapstuk van therapeutisch succes is voor een kritische beschouwer onvindbaar. Niettemin heeft deze behandelingsmethode 'n flink aantal aanhangers onder medici in Duitssprekende landen en was de nestor van de celtherapie, (de Zwitser) dr. Paul Niehans, een beroemd man, die pausen en presidenten tot zijn goedgelovige clientèle kon rekenen. Hij was in wezen zo deftig, beminnelijk, rijk en welbespraakt dat men even moest slikken alvorens het woord charlatan uit te spreken. Toch is er wetenschappelijk van niets anders dan charlatannerie sprake."

MEN ZAL ZICH herinneren, dat de celtherapie ter sprake kwam naar aanleiding van een rapport van de Gezondheidsraad over de behandeling van mongooltjes (Zie het septembernummer van het Maandblad tegen de Kwakzalverij, blz. 36). In de TV-rubriek Televisier is, en wel op 6 augustus j.l., deze zaak ook nog ter sprake gekomen. Daarbij werd het standpunt van de commissie die de staf brak over de behandeling van mongooltjes d.m.v. celtherapie vertolkt door de voorzitter van deze commissie, de arts G. van der Most. De Rotterdamse arts dr. F. L. L. M. Merkelbach trad in het krijt als voorstander van de celtherapie — die hij zelf toepast.

De naam van de heer Merkelbach heeft men al eerder in de kolommen van ons maandblad kunnen aantreffen: hij behoort tot de artsen, die zich bezig houden met de acupunctuur, al wordt hij niet genoemd als lid van de vereniging EAO (elektro-acupunctuur). Wij berichtten hierover in ons nummer van juli van dit jaar (op blz. 25).

Tijdens het televisiedebat van 6 augustus j.l. zei dokter Van der Most dat de voorstanders „al of niet bewust" de zaken een beetje verdraaien. „De bewijsvoering rammelt aan alle kanten".

Dokter Merkelbach had een overzicht gemaakt van 500 behandelde patiënten. Mongooltjes zijn niet door cel-

therapie te genezen. Niehans heeft dat ook niet gezegd. Het is alleen mogelijk ze partieel te verbeteren.

Of die verbetering niet schuilt in het feit, dat de ouders meer aandacht aan de patiëntjes besteden?, aldus de vragensteller in het tv-programma.

Neen, aldus de heer Merkelbach, ik meen dat dit toch niet tot fysieke verbetering leidt.

Ongegronde hoop

DOKTER VAN DER MOST zei, dat de celtherapie de ouders een op niets gegronde hoop geeft. Er is een klacht bij de Kon. Ned. Maatschappij voor Geneeskunst dat de onkosten van de celtherapie zo hoog zijn. De ziekenfondsen erkennen deze behandelingswijze niet en vergoeden dus niets.

Arts Merkelbach bestreed daarna dat de celtherapie zo duur is. Een enkele ampul kost weliswaar 50 à 75 DM (kennelijk worden deze ampullen dus uit de Duitse Bondsrepubliek ingevoerd) maar het is onwaar, dat de behandeling enkele duizenden guldens zou vergen.

De heer Van der Most zei nog over de celtherapie dat de vakliteratuur hoofdzakelijk van Duitse aard is en moeilijk te lezen valt. Waarop de heer Merkelbach repliceerde door te wijzen op het antwoord dat blijkbaar op de klachten van de commissie over de bewijsvoering was gegeven door prof. Schmidt te Heidelberg en prof. Wunderlich te München.

Gaat U er mee door?, wilde de interviewer weten.

„Ja", aldus dr. Merkelbach. „Als arts ben ik primair verplicht aan mijn patiënten te denken. Het verwijt van onwetenschappelijkheid kan ook aan de commissie worden gedaan."

Aan het slot zei arts Van der Most nog: de methode wordt door de Nederlandse medische stand als waardeloos beschouwd. Tot ouders wilde hij zeggen: begrijp goed dat wanneer u

een mongooltje laat behandelen volgens de methode van de celtherapeuten U zich met valse hoop voedt. Tot deze ouders zei de heer Van der Most nog: Hoe menselijker en hoe spontaner U met het kind omgaat, des te beter is het voor het kind.

VERMELDEN WIJ TENSLOTTE nog dat dr. mr. dr. W. Schuurmans Stekhoven te Naarden, die graag op de bres staat voor wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeienis, in de Haagse Post de handschoen heeft opgenomen voor de celtherapeuten. Dit naar aanleiding van een kritisch artikel dat in dat weekblad van de hand van Heerma van Voss verscheen onder de titel „Celtherapie: lemand, die van de paus een Michelangelo krijgt, kan dat een kwakzalver zijn?"

Dr. mr. dr. W. Schuurman Stekhoven vindt het rapport over de behandeling van mongooltjes met celtherapie beneden het peil dat hij van rapporten van de Gezondheidsraad verwacht. „Ik heb het voorrecht als medicus-jurist betrokken te zijn bij een soortgelijke strijd: pro en contra de enzymtherapie met „vasolastine".

De arts-jurist dr. mr. dr. W. Schuurmans Stekhoven trad destijds op als verdediger van de wonderdoenster van Standaardbuiten". In een artikel over de heer Schuurmans Stekhoven heeft de voorzitter van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij scherpe critiek geïfend. Hij constateerde in het pleidooi van de arts-jurist „een zweverig occultisme" (MtdK, 1972, blz. 11).

Adresverandering

Verzuim niet bij adresverandering even de wijziging mede te delen aan het correspondentieadres Oranjelaan 6 te Hilversum! Dan behoeft U niet bevreesd te zijn één nummer van dit interessante maandblad te moeten missen.

Insuline in de vuilnisemmer gegooid

IN CALIFORNIË is hevige beroering ontstaan door de houding van de vader van een elfjarige jongen, die aan suikerziekte leed. Uit geloofsoverwegingen wilde de vader niet dat de jongen insuline-inspuitingen kreeg. Hij gooide zonder meer de insuline in de vuilnisemmer. Na drie dagen stierf de jongen, Wesley Parker genaamd. Zijn ouders zijn ervan overtuigd dat hij binnen

korte tijd uit de dood zal opstaan. Tijdens een godsdienstige plechtigheid in de kerk van de religieuze gemeenschap waartoe de Parkers behoren legden kinderen de hand op de kist met het gebalsemde lichaam van de overleden jongen. Zij bevelen hem op te staan uit de dood. Bij de plechtigheid waren zo'n paarhonderd mensen aanwezig.

Medische beroepsuitoefening en kwakzalverij

IN EEN BOEK, geschreven door de secretaris van de Kon. Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst mr. W. B. van der Mijn, komt een samenvatting voor van een rapport van de staatscommissie voor de medische beroepsuitoefening. In dit rapport wordt ook de kwakzalverij behandeld. De staatscommissie zou in dit rapport er op wijzen dat hoewel het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst verboden is toch heel veel mensen zich richten tot magnetiseurs, gedbedsgezegers, kruidendokters en wat dies meer zij. De staatscommissie zou hier niet tegen in willen gaan, maar zij zou een wetswijziging voorstaan, waarbij de burger het recht heeft genezing te zoeken overal waar hij die meent te vinden.

Mr. Van der Mijn heeft in zijn boek alle wettelijke regelingen ten aanzien van de medische beroepsuitoefeningen bij elkaar gebracht. De bestaande wetgeving is, vindt de heer Van der Mijn in zijn boek, dat de titel draagt van „Wettelijke regelingen voor beroepen in de gezondheidszorg”, op tal van punten dringend toe aan herziening. „Door een uiterst soepele toepassing van de wet heeft men zich tot nu toe gered”, merkt hij op.

Hoe soepel . . . dat blijkt wel uit het feit dat een aantal gevaarlijke kwakzalvers rustig kan voortgaan met zijn verderfelijke praktijken en openlijk zijn werkzaamheden in bijvoorbeeld interviews met kranten kan aanprijzen.

Hagelkruis van Aarle-Rixtel

HET RIJKE ROOMSCHE Leven heeft veel „stippen” op de landkaart van Noord-Brabant achtergelaten. Dat is allerminst spottend bedoeld. Veel ervan is bewaard gebleven en nog te bekijken. Alleen al een van de meer dan honderd kapellen langs de weg en in het veld is de moeite van het

stoppen waard. En dan de vele kruisen!

Vrijwel uniek is het hagelkruis met de afbeelding van Christus op de Hoogakkers in Aarle-Rixtel, het enige stenen exemplaar in Nederland. Volgens een oud bijgeloof (heidens insluipsel in het katholieke geloof) zouden op wegkruisingen de mensen door boze geesten worden belaagd; het kruis werd er geplaatst om de plek te markeren waar men die boze geesten kon verjagen door God of een heilige aan te roepen. Later trokken er processies heen, om tevens Gods zegen af te smeken over de oogst. En omdat een hagelbui voor een boer zo ongeveer het ergste is wat hem kan overkomen, wordt er sindsdien van een hagelkruis gesproken.

Klassieke hekserij op het voetbalveld

De manager van het Engelse nationale elftal, sir Alf Ramsey, heeft een brief gekregen van een Keniase wonderdokter. De brief, lezen wij in *Haarlems Dagblad*, komt van Shariff Abubakr Omar, die zichzelf „één der vooraanstaande Afrikaanse tovenaars noemt. De heer Abubakr biedt Alf Ramsey zijn diensten aan in het streven Engeland in 1974 weer wereldkampioen te laten worden. De Keniaan schrijft: „Ik heb begrepen dat Engeland in München graag het wereldkampioenschap wil heroveren en dat de kansen hierop niet zo groot zijn. Ik heb in het voetbal een internationale reputatie opgebouwd en de ploegen hier in de buurt de laatste jaren heel wat bekens helpen laten winnen.”

Abubakr heeft zich gespecialiseerd in de „klassieke” hekserij. Hij heeft diverse beheksingen van de wedstrijd op zijn naam staan, zodat die niet in het doel vliegt. Hij doordrenkt vaak de uitrusting van een speler met af-treksel van kruiden, dierenhuiden, beenderen en allerlei soorten amuletten. In Kenia is de voetbalbond momenteel bezig de praktijken van Abubakr c.s. uit te roeien, vandaar dat er blijkbaar elders werkgelegenheid moet worden gezocht.

PRO JUVENTUTE ORANJE KALENDER 1974

HELP EEN KIND aan een kans, zo luidt het motto, waaronder Pro Juventute ook voor 1974 weer een oranjekalender heeft uitgegeven ten bate van kinderen-in-moeilijkheden. Dit is de 27e oranjekalender. Er komen tal van kleurenfoto's in voor, die nog niet eerder zijn gepubliceerd. Men kan de kalender bestellen bij de kalenderactie Pro Juventute, postbus 7101 te Amsterdam door storting op postgironummer 51.74.00 van f 6 (waarvan f 1.25 voor de verzendkosten). Ten behoeve van buitenlandse relaties is een oranjekalender gedrukt met een calendarium in vier talen: Engels, Frans, Duits en Spaans. Ook hiervan is de prijs f 4.75 (verzendkosten f 1.25 extra).

ZUIGFLESVERWARMERS

EEN ZUIGFLES kan verwarmd worden in een pannetje met heet water, maar er zijn ook speciale elektrische toestelletjes voor in de handel. Behalve flessen kunnen hierin meestal ook potjes babyvoeding worden opgewarmd.

De Consumentenbond heeft onlangs dergelijke verwarmers onderzocht. De resultaten waren bedroevend. Van de dertien toestelletjes bleken er zeven elektrisch onveilig . . .

Bovendien werd de melk in alle gevallen warmer dan 37 graden C., wanneer de fles niet bij deze temperatuur uit het toestelletje werd gehaald.

**LEDEN,
WERFT LEDEN!**

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; P. H. A. Poll, **Dierenarts** te Zeist; Mr. J. D. van den Berg, **Vice-President Arrondissementen-Rechtbank** te Arnhem; J. E. Buitter, **Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te Hilversum; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; Mej. Drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. Noord te Amsterdam; Adviserend bestuurslid: Dr. S. Lelie, **Geneeskundig inspecteur van de Volksgezondheid** in Zeeland, Middelburg.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 10,—; voor studerende f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonne's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, Amsterdam-Zuid. Postgiro van de Vereniging 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA B.V.
Amsterdam

BLZ. 40

Abonnement per jaar franco per post
bij vooruitbetaling f 10,—;
studerenden f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keверberg 54, Amsterdam-Z.

Opricht 1 Januari 1881

GEVAARLIJKE BEMOEIZUCHT

„Als bijzonderheid kan nog vermeld worden, dat een aantal apothekersassistenten verzocht heeft om op de hoogte te mogen blijven van de gang van zaken. Ook zij zien het belang van de hulporganisatie in omdat zij vaak jarenlang dezelfde patiënten aan tranquillizers moesten helpen zonder dat er van enige verbetering sprake blijkt te zijn”.

Aldus een artikel van de redactie in het tijdschrift „Mensen van nu”. Dit artikel vertelt over de „hulporganisatie voor verslaafden aan tranquillizers”. Men wil op de voet van de A.A.-organisatie (Anonieme Alcoholisten, die elkaar van de drank proberen af te helpen en hun problemen met elkaar bespreken) een hulporganisatie in het leven roepen. Die zou dan degenen, die niet meer zonder tranquillizers (de namen valium en librium worden in dit verband nu eens niet genoemd) moeten verenigen.

Prof. dr. C. J. B. J. Trimbos zag er wel iets in, maar meende toch dat veel achtergronden en oorzaken van „nerveus” gedrag (dat thans medicamenteus wordt behandeld) niet kunnen worden opgelost door onderlinge groepsgesprekken. Anderzijds vond hij solidariteit, wederzijds begrip en steun een kostbare zaak, die niet in het arsenaal van medische en psychologische therapeuten voorkomt.

Dat wij een en ander hier in deze kolom even aanhalen heeft natuurlijk niets van doen met de groepstherapie als zodanig. Maar wij hebben wel even verbaasd opgekeken van dat constateren geen verbetering, heet het. Maar is dat een zaak waar zij zich mee moeten bemoeien? Weten zij of de patiënt of patiënten zich toch niet heel wat beter gevoelen met die tranquillizers? Weten zij wat het voor de omgeving van de patiënt of patiënte betekent, dat deze medicamenten over vele jaren worden voortgezet? Dat kunnen zij toch niet beoordelen? Daarvoor is er de arts.

Wij hebben al meer op deze plaats het verschijnsel belicht, dat allerlei

Adverteerders over de schreef

DE RECLAME CODE-COMMISSIE heeft een jaarverslag uitgebracht over 1972. In een aantal gevallen heeft zij adverteerders die duidelijk over de schreef gingen met hun beweringen in advertenties een standje gegeven. In een paar gevallen betraden die advertenties het terrein van de kwakzalverij.

Zo werd een ontharingscrème aanbevolen met de vermelding dat de ontharing door het gebruik van dit zelfje blijvend was. Daar was geen woord van waar. Als we de Reclame Code-Commissie mogen geloven is alleen het elektrisch epileren van haar afdoende.

Een andere guit wilde het publiek wijsmaken dat met preparaten waarin géén hormonen waren verwerkt busteversteviging, -ontwikkeling of desgewenst -vermindering kon worden bereikt. De dames die het middel voor dit doel hebben geprobeerd zijn bedrogen uitgekomen — die preparaten hadden gewoonweg geen enkele

uitwerking. Alleen met hormoonpreparaten is iets in de verlangde zin te bereiken.

Er mag wel aan worden toegevoegd, dat men in Nederlandse kranten, in tegenstelling tot hier en daar in het buitenland, weinig meer bemerkt van die wondermiddelen zonder tal, die men vroeger geadverteerd vond. Maar zo af en toe doet een fabrikant nog wel eens een schuchtere poging . . . Zie boven.

Laxeermiddelen uit de handel

ALS GEVOLG VAN overleg tussen het staatstoezicht op de volksgezondheid en enige fabrikanten en importeurs van laxemiddelen zijn enige preparaten uit de handel genomen. Zij bevatten stoffen, die tot beschadiging van de lever kunnen leiden. Van andere laxemiddelen is inmiddels de samenstelling veranderd. De artsen zijn er op geattendeerd dat een aantal laxemiddelen beschikbaar is dat de schadelijke bestanddelen (dat zijn oxyfenisatine en triacetyldifenol- isatine) niet bevat en waarvan geen bijwerkingen bekend zijn.

Prof. Boerema over het aanzien van de arts

DE AMSTERDAMSE HOOGLERAAR prof. dr. J. Boerema, die onlangs de leeftijd van 71 jaar bereikte zei tegen een verslaggever van De Telegraaf het erg jammer te vinden, dat de medische stand de laatste tijd in de pers erg in opspraak is gekomen. Hij doelde hierbij kennelijk ook op de declaraties-met-een-luchtje-eraan waarvan een paar Eindhovense röntgenologen worden verdacht en vergelijkbare voorvallen.

mensen graag op de stoel van de medicus willen gaan zitten en zich allerlei opvattingen aanmatigen, zonder het fijne van de zaak te weten. Dat kan wel eens uitlopen op een gevaarlijke bemoeizucht, waarmee de volksgezondheid allerminst is gediend.

Prof. Boerema, die thans in verband met zijn leeftijd de Universiteit van Amsterdam heeft verlaten, zei over deze negatieve publiciteit over bepaalde artsen het volgende:

„Alles wat het aanzien en vertrouwen van de medici schaadt, valt terug op de patiënt. Dokters moeten zich onder alle omstandigheden ook zó gedragen, dat het vertrouwen in hen niet geschaad wordt. In Nederland is dat vertrouwen vergeleken met het buitenland veel groter. In het buitenland zijn er veel mensen, die arts worden omdat ze denken daar rijk van te kunnen worden. Hier is dat lang zo erg niet”, aldus prof. Broerema, die het voornemen heeft om een boek te schrijven over de verhouding arts-patiënt.

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeienis is KWAKZALVERIJ

Voormalig spiritist Zorab kreeg andere kijk op de zaak

DE HAGENAAR DR. G. ZORAB heeft ooit nog in spiritisme geloofd, ja hij is bestuurslid geweest van de spiritistenkring Harmonie — maar hij is in de loop van de jaren het geloof in het spiritisme kwijt geraakt. Hij is tegenwoordig een nogal kritische publicist over alles wat met het occulte te maken heeft.

Nu er een stroom van boeken over het occulte verschijnt heeft Rico Bulthuis de heer Zorab, wiens artikelen wij vroeger af en toe in Het Vaderland aantreffen, eens geraadpleegd. Hij schreef hierover in de Haagsche Courant onder de titel „De romantiek van het occulte in groeiende stroom boeken” een boeiend artikel. Daaraan ontlent wij, dat G. Zorab in 1898 te Soerabaja werd geboren. Hij kwam als kind van elf jaar naar Nederland en werd door een huishoudster in aanraking gebracht met de toen zo populaire „tafeldans”.

Vijf jaar later sloot hij zich aan bij de te Nijmegen opgerichte spiritistenkring, las alle toen reeds op hoog niveau staande wetenschappelijke studiewerken, waaronder die van de beroemde onderzoekers F. Myers, W. Crookes, A. Aksakow, Von Schrenck-Notzing en anderen, daarover debatterend met zijn toen nog vroom katholieke jeugdvriendje Joris Ivens, de latere radicaal-linkse cineast.

Zorab, die landbouwkunde studeerde, verdiepte zich daarnaast in de strijd omtrent bepaalde opvattingen over het hiernamaals die de spiritisten in twee kampen uiteendreef. Hij werd tijdelijk bestuurslid van de bekende spiritistenkring „Harmonia”, en kreeg in 1932 contact met wetenschappelijk ingestelde parapsychologen, zoals W. H. C. Tenhaeff, Paul Dietz, J. Poortman en K. H. E. de Jong, die de parapsychologie als studierichting op de universiteit hebben gebracht.

Goudkorrels? Niet meer

DE HEER ZORAB zegt: „Toen ik omstreeks 1937 of iets later mijn boek „De jacht op het spiritistisch bewijs” schreef, wist ik wel dat ik een golf van bedrog had te bestrijden, maar ik meende dat ik toch enkele goudkorrels van de spiritistische waarheid had ontdekt. Dat standpunt acht ik nu voor mijzelf overwonnen.”

Nico Bulthuis: „Maar het bewijsmateriaal in dat boek liegt er toch niet om. Het lijkt mij nog altijd zuiver wetenschappelijk te zijn.”

Zorab: „Dat was ook zo, maar de wetenschap maakt vorderingen. Die verschijnselen zijn er nog wel, maar ik meen dat ze op een andere manier

kunnen worden verklaard. Telepathie en de zogenaamde helderziendheid in de tijd zijn onbetwistbaar wetenschappelijk aangetoond, maar dan ben je nog niet bij de bron van dat alles. Juist de onbekende oorzaak maakt de weg vrij voor alle mogelijke verzinsels.”

Hij vertelt dan, dat hij een totaal andere visie op de zaken kreeg nadat hij kennis had genomen van de ontdekking van de dubbele helix (de structuur van DNA) door H. Crick en J. D. Watson in 1953. Dit gold vooral de erfelijkheid, de persoonlijkheidsstructuur en wat daar verder aan conclusies uit zou voortkomen.

Zorab: „Nee, ik neem niet meer aan dat lichaam en geest gescheiden zijn. De theorie over reïncarnatie (zielsverhuizing, red. M.t.d.K.) heeft volgens mij geen enkele bewijskracht.

Bulthuis: „Dus u bent eigenlijk materialistisch ingesteld.”

Dat ontkent dr. Zorab ten sterkste. Wel vermoedt hij, dat ons leven streng gedetermineerd is en bij onze geboorte al vaststaat. Het heeft geen zin, om over de zin van het leven te mediteren, wat de occulte moralisten zo graag doen. Die zin leggen we er zelf in. En wat het onverklaarbare aangaat: dat hoort gewoon bij onze natuur.

„Maar”, zegt hij, „ik sta open voor elk wetenschappelijk bewijs, want buiten dat om, huldig ik liever geen theorie.”

Dan spreekt Bulthuis met de heer Zorab over de stroom boeken. Nooit te voren is er zoveel gepubliceerd over astrologie, hernieuwd spiritisme, magie, wonderdoeners, heksen, het hiernamaals, wedergeboorte, voorspellingen, dromen, toverij, helderziendheid, en alles wat aan occulte zaken bij elkaar wordt geharkt.

Mediterende jongeren

„DAT IS DE grootste fout,” meent de heer Zorab. De meeste van die verschijnselen of hoe je het wilt noemen horen helemaal niet tot hetzelfde gebied. Voor de meeste leken op dit terrein staat helderziendheid in verband met „geesten”.

Wat de occult ingestelde jongeren bijvoorbeeld doen, heeft met parapsychologie niets te maken. Ze goochelen met tarotkaarten, waarvan ze de herkomst misschien niet eens kennen. Ze mediteren. Wat mediteren ze?

Ik denk aan het onnozele heksen-gedoe in Engeland, aan het weinig overtuigende boek van Rosemary Brown 'Componisten schrijven voort', aan Howard Murphet's 'Sai Baba, de wonderdoener', waarin de verbluffendste wonderen zonder de minste bewijsvoering worden opgediend, en aan het zojuist verschenen boek van Leslie Flint 'Stemmen', waarin het medium op de voet gevolgd wordt door wijlen Rudolph Valentino, Oscar Wilde en koningin Victoria, die met lieve, onnozele praatjes de man aan een vervelend manuscript helpen.

Veel beter en van wetenschappelijke bewijzen voorzien, vindt Rico Bulthuis 'Leven de doden?' door de Zweedse arts Nils-Olof Jacobson. Het is een parapsychologisch overzicht waarin het hele occulte gebied welwillend, maar toch vrij kritisch in beschouwing wordt genomen. Een boek dat in elk geval de moeite van het lezen wel waard is, aldus Bulthuis in de Haagsche Courant.

Gevraagd naar het boek van S. Ostrander en L. Schroeders 'Parapsychologische ontdekkingen achter het ijzeren gordijn', zegt de heer Zorab: „In Rusland bestaat geen instituut voor wetenschappelijke parapsychologie, maar alles wat uit Rusland komt is voor de meesten van ons nog altijd een beetje duister. En oncontroleerbaar. De vroegere studiewerken zijn betrouwbaarder, maar veelal door de wetenschap achterhaald.”

Hij voegt er aan toe: „De parapsychologie is geen studieveld voor de leek, maar voor een team van vaklui: artsen, psychologen, natuurkundigen, biologen, statistici en anderen. Maar ja, die bieden nu eenmaal weinig romantiek”

BIJTENDE AFWASMIDDELEN

DE CONSUMENTENBOND onderzocht zeven afwasmiddelen voor de machine met bijbehorend naspoelmiddel. Alle zeven bleken het meeste vuil nagenoeg even goed te verwijderen. Duidelijk verschil was er echter in de verwijdering van thee-aanslag, in de aantasting van het decor op aardewerk, glas en email, en in het droogresultaat. Verder kwamen er met het ene afwasmiddel meer fosfaten in het afvalwater terecht dan met het andere. In geen enkel geval echter werd op de verpakking duidelijk vermeld, dat het middel alkalisch (en dus bijtend) is. De Consumentenbond is van mening dat zo'n vermelding wettelijk verplicht zou moeten worden.